

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XX. De actione, à qua quis abstinere debet, ut evitet scandalum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

vel religiosus ad frequentes fractiones disciplinæ, peccaretur mortaliter, quia paulatim erit morale periculum vel gravioris peccati vel notabilis damni in disciplina monastica.

CASUS XX.

De actione, à qua quis abstinere debet, ut evitet scandalum.

Item de cooperantibus ad peccatum alienum.

Valentia dubitat 1. An ad vitandum lapsus proximi teneatur abstinere ab opere licito vel precepto. 2, 3. An liceat alterius peccato cooperari. 4. An puella possit conversari cum adolescente, à quo turpiter amatur. 5, 6. Quid de muliere nimium se ornante, &c. 7. Quid de Choreis. 8. An liceat scribere vel portare litteras sollicitantes ad peccatum. 9. An ferre vel acceptare munera ad malum finem. 10, 11. Quid de vendente fucos muliebres, gladios, chartifolia, venena, &c. 12. Quid de famula subserviente Domina fornicatura. 13. An peccet matrimonium contrahens cum peccatore vel voto obstricto. 14. Vel Sacramenta petens ab excommunicato. 15. An possit reddi debitum conjugii contra votum petenti. 16. An recipi fures, meretrices, aut iis domos locari. 17. An carnes vetitatas apponere. 18. An Hereticis arma vel victualia advehere, cuniculos fodere, &c. 19. An pro hoste patriam occupante tributa exigere, subscribere. 20. An mutuo dari pecunia ad usuram, injustum bellum, &c. 21. An iuvare Judæos vel Hæreticos in edificandis suis templis? Pro resolut.

QUÆR.

I. QUÆR. I. An & quæ actiones omitti debeant in ordine ad evitandum proximi scandalum?

R. I. Ad evitandum proximi peccatum est obligatio aliquoties ab opere licito, non præcepto, si quis commodè possit: sic mulier, quæ novit se turpiter amari, si timeat, ex sui conspectu alium in turpia desideria lapsurum, tenetur aliquoties manere domi, & sui conspectum subtrahere, non tamen semper, ut habet communis; hoc enim foret nimis durum, & charitas non obligat impedire peccatum proximi cum gravi incommodo, cum se ipsum juvare possit, si vellet, peccat enim liberè.

R. II. Si opus sit præceptum, v. g. auditio Missæ die festo, & mulier in casu posito possit scandalum impedire, sacrum alibi vel alio tempore audiendo, se velando, &c. ad hoc tenetur, ut apud omnes est in confesso. Si verò id non possit, an tenetur manere domi? affirmant DD. communius: quia, ubi concurrit lex naturalis & divina charitatis cum lege Ecclesiæ, & utraque servari non potest, obligat sola lex charitatis. *Contra Castrop. Henno* & alii dicunt, quòd mulier tali casu quidem possit manere domi, eò quòd prudenter præsumat de consensu Ecclesiæ; attamen eam ad id non teneri cum jactura sacri, quia scandalum est merè passivum ex sola peccantis malitiâ, non verè activum: at non videntur in hoc loqui satis consequenter; si enim die feriali teneatur una & altera vice abstinere à sacro, ut impediatur alterius malitiam, cur non in die festo, si Ecclesia consentiat, aut non obliget? neque hoc est perdere meritum Missæ, sed in melius mutare.

QUÆR.

QUÆR. II. An & qualiter alterius peccato 2.
cooperari liceat?

R. Nunquam licet cooperari per actionem, quæ proximè & directè influat in alterius peccatum, qui enim sic concurrat, reipsâ vult ipsum peccatum; *Licebit tamen ex rationabili causa, & metu gravis incommodi ponere actionem de se bonam vel indifferentem, ex qua remotè & præter intentionem prævideatur proximi peccatum*; Est Regula certa ab omnibus recepta; sed, quænam actio proximè, vel remotè hic & nunc ad alterius peccatum concurrat, difficillimum est judicare, maximè post prop. 51. ab Innoc. XI. damnatam, quæ sic habet: *Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si metu notabilis detrimenti id faciat, puta, ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.* Ex hac damnatione constat, quòd actio de se indifferens, & remotè tantùm ad peccatum adjuvans, ut aperire januam, deferre scalam, &c. ex circumstantiis possit adjuvare proximè, ideòque fieri omnino illicita; hæ autem circumstantiæ in propositione damnata sunt: 1. Quòd fiat *scienter*, seu à sciente, quòd 3. herus velit inferre stuprum; nam in dubio herus non præsumitur malus, adeòque nec erit illicitum ejus mandatum exequi. 2. Quòd fiat *multoties*. 3. Quòd fiat *ex insufficienti causa*, qualis est semel vel bis à Domino percuti, torvis oculis aspici, è domo expelli; an autem ejusmodi cooperatio famuli saltem liceat metu mali

mali gravissimi, mutilationis, vel mortis, non est certum; meritò id negat *La Croix l. 2. m. 254. Viva opusc. 1. q. 4. a. ult.* Quia cooperatio ex circumstantiis directè & proximè tendit in peccatum, ideòque est intrinsecè mala, nec ex ulla circumstantia honestari potest, per quas autem actiones in particulari, & quibus ex causis ad alterius peccatum cooperari liceat, non potest certâ regulâ definiri; quæ probabiliora sunt, dabunt resolutiones seqq.

4. 1. Puella nesciens, aut negativè dubitans, an ab adolescente turpiter ametur, potest eum ex rationabili causa ad alloquium de se honestum admittere; quia in dubio adolescens debet præsumi bonus: quòd si ex moribus adolescentis, vel ex clandestinitate alloquii (ut fieri assolet) prudenter timeat in se vel in adolescente turpes cogitationes, motus, affectus, vel actus, peccat mortaliter eum admittendo; à potiori hæc tenent de osculis & amplexibus turpibus, quamvis ipsa in illa non consentiret, modò possit sine gravi incommodo vel infamia adolescentis (ut plerumque potest) impedire; nam hæc magis sunt periculosa & multò magis excitant ad Venerem; familiarior tamen conversatio vel amplexus honesti inter sponfos de futuro ad conciliandum vel conservandum honestum amorem in ordine ad matrimonium non sunt peccatum saltem mortale, etiam si prævideantur motus turpes, modò non intendantur, & absit periculum consensûs.
5. 2. Puella se ornans convenienter statui, ut honestè placeat, & habeat honestos procos, non peccat: imò & cultus superfluus de se tantùm venialiter malus est; si tamen sciret aliquem

quem

quem in particulari ex suo ornatu lapsurum, teneretur unâ aut alterâ vice ab ornatu etiam honesto, citra tamen grave incommodum, abstinere: si per ornatum intendat placere turpiter amanti, vel in ejus gratiam se ornet, etiamsi ipsa cum turpiter non amet, tamen peccat mortaliter; idem est, si à turpiter amante sine necessitate admittat compressiones manuum, nutus furtivos, multò magis, si similia reddat, tunc enim turpem amorem approbat, fovet, excitat. Eadem est ratio, si datâ operâ se conspiciendam sistat vel occurrat turpiter amanti; secus, si casu vel etiam ex justa causa in ejus conspectum veniat, ne scilicet longo tempore priveretur libertate exeundi, è fenestra prospiciendi, &c.

3. Mulier adhibens ornatum de se scandalo- 6
sum, ut notabilem denudationem pectoris, peccat mortaliter, nec absolvi potest, nisi dimittat; nam, si verba turpia coram pluribus prolata, aut etiam pictura venerea publicè exposita communiter reputantur mortale ob periculum scandali in uno vel altero, quomodo non erit mortale talis denudatio, quæ magis ad Venerem provocat, quàm verba aut pictura? caveant igitur ab his nuptæ & innuptæ, ne fiant rete diaboli ad illaqueandas animas. Fœmina utens fucò, capillis apposititiis, vestibus peregrinis, seu novam formam inducentibus, aut supra suam conditionem pretiosis, etsi hic sit magna vanitas & peccatum superbiæ, si tamen absit animus libidinosus, periculum scandali, dilapidatio rei domesticæ, defraudatio creditorum, aut quid simile, non est damnanda peccati mortalis. *S. Th. q. 169. a. 2.*

4. De

7. 4. De Choreis utpote materia hodiedum multum delicata, & pro nimium usitata quid dicam? omnes universaliter praesertim inter personas ejusdem sexus damnare non audeo, illas autem, quae sunt cum dispari sexu tempore praesertim nocturno cum liberiore juventutis concursu, approbare nequaquam possum ob plurima pericula & abusus plerumque intercurrentes, & gravissimas meritissimasque sanctorum PP. Censuras. Audiatur unus pro omnibus S. Carol. Borrom. qui de iis sic ait: *Chorea mundana est circulus, cujus centrum est diabolus, circumferentia sunt angeli ejus & circumstantes.* Si tamen ob praesentiam Principis, parentum vel aliorum gravioris notae hominum praecaverentur gestus, vestes, tactus, actusque minus honesti aliaque venereae delectationis pericula, omni culpa carere possent; non enim de se sunt illicitae, sed ex Choreizantium abusu, ergo, ubi abusus abest, non sunt condemnandae, vel maximè, si purè fiant in ordine ad matrimonium vel conciliandam honestam amicitiam: & certè in privato colloquio diversi sexus saepe est majus periculum, quam in chorea publica, & tamen non est, qui omne tale colloquium improbet, sed satis est improbare & praecavere ejus abusum, ergo nec universaliter improbanda est omnis Chorea.

8. 5. Nulla ex causa, nequidem metu mortis, videtur licitum scribere vel scienter deferre literas sollicitantes ad libidinem, duellum vel aliud peccatum: ita communiter omnes post propositionem § 1. ab Innoc. XI. damnatam: Ratio est: quia tales actiones videntur immediate & directe tendere ad peccatum, & sicut
verba

verba sunt ipsa externa sollicitatio ex sui institutione ad impetrandum consensum ordinata, sic & scriptura; profectò, si scienter apportare scalam, aperire januam, humeros submittere hero ad stuprandam virginem ascendenti sit proximè & directè concurrere ad peccatum heri, cur non scribere aut portare litteras obscœnas vel similes? *Dico obscœnas*: nam litteras amatorias, petentes honestas nuptias & scribere & portare licebit.

6. Nec videtur licitum ferre munera ad malum finem ex quacunq; etiam causa, quia hoc est sollicitare, & per consequens proximè operari ad peccatum; neque poterit virgo talia munera liberè acceptare, quamvis etiam protestaretur se nolle consentire in peccatum, tamen acceptando munera illud reipsâ fovet, datque spem explendi aliquando desiderii. *Dixi liberè*; nam, si puella metu mortis v. g. cogeretur acceptare talia dona, sciret offerens, se nunquam habiturum spem cum ea peccandi, ideòque ipsa non censetur fovere peccatum. *Oppositum* est de portante munera aut litteras ad turpem finem; nam, quamvis portans id faciat ex metu gravissimi mali, tamen ipsa portatio manet externa sollicitatio, ideòque directa cooperatio ad peccatum, quod est intrinsecè malum.

7. Non est illicitum ex gravi causa cooperari alterius peccato remotè & materialiter, præbendo materiam de se bonam vel indifferentem, et si alius eâ prævideatur abusurus ad peccatum; sic enim ipse DEUS permittit divitias avaris, quos tamen scit iisdem esse abusuros ad sup-

P

prof-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

pressionem pauperum aliáque scelera. Ex eodem capite excusantur mercatores, qui, ne patiantur notabilem lucri diminutionem, faciunt vel vendunt fucos muliebres, gladios, taxillos, chartifolia, etiam si sciant emptores non tantum aliquos in genere (alioquin enim vix ullus rem talem vendere posset) sed etiam aliquem in particulari iis abusurum ad peccandum. Est communissima apud *Nav. Sanch. l. 1. mor. c. 7. Dian. p. 3. t. 6. ref. 44. p. 5. t. 7. ref. 39.*

11. *Dices* 1. Volenti se vel alium occidere non possum vendere gladium vel venenum.

2. Volenti fornicari non possum procurare scortum; ergo nec licet vendere vel procurare fucum muliebrem vel chartifolia, quibus quis scitur abusurus ad peccandum.

3. Non licet apportare scalam, humeros submittere ascensuro ad stuprandam virginem, ergo nec vendere vel procurare ornatum muliebrem, quâ femina intendit seducere adolescentes.

4. Saltem leve illud lucrum, quod quis habet ex tali venditione, non est causa sufficiens vendendi venenum, quo quis se vel alium intendit occidere. Responsio est difficilis, nihilominus

R. *Ad 1. N. aff.* nam, etsi non ex qualibet, tamen ex gravissima causa, metu v. g. mortis licebit vendere gladium, venenum, &c. quo quis certo creditur abusurus, quia in pari periculo major est habenda cura vitæ propriæ, quam alienæ.

Ad 2. N. C. Præsentia scorti ex se est inductiva & irritativa ad Venerem, præsertim respectu hominis ad luxuriam dispositi, estque quasi externa sollicitatio vel petitio, ut scortum con-

sen-

sentiat & cooperetur in rem turpem, ergo eam procurare videtur proximè & directè concurrere ad libidinem; ideòque forsan nec metu mortis licitum; econtra ornatus vel fucus muliebris sunt res de se indifferens, quâ quis bene vel malè uti potest.

Ad 3. N. C. apportare scalam, subdere humeros ascendenti ad stuprandam virginem in circumstantiis propositionis damnatæ est proximè cooperari peccato; vendere autem vestes, ornamenta, &c. est tantùm cooperari remotè, quod ex justa causa licet, qualis est, si vendentes non uno, sed paulatim deberent carere pluribus emptoribus & notabili lucro. Unde *pater ad 4.* Nam quò majus est peccatum, quod timeretur, & quò actio propinquiùs influit, eò major requiritur causa, ut quis ad illud etiam remotè cooperari possit, ideòque ad vendendum venenum, quo quis vult uti ad occidendum hominem, requiritur causa gravissima, ad alia & communia causa minùs gravis v. g. notabilis lucri diminutio.

3. Sanch. Laym. Tamb. Sporer n. 99. excu-
 sant famulam (idem est de famulo) quæ ex officio famulatûs scienter subservit Dominæ fornicaturæ, eam ornando, vestiendo, ad amasium comitando, cibos coquendo, lectum sternendo, januam aperiendo, &c. Rationem dant; quia hæc tantùm remotè concurrunt ad peccatum; Sed si hæc omnia simul sumpta scienter facta remotè concurrant, cur non dicetur licitè concurrere famulus scalam apportans, januam aperiens, humeros hero ad stuprandam virginem ascendenti submitrens? Quod tamen licere damnatum est, & certè non video, quomodo servus

per humeros deducens herum ad fenestram proximius concurrat ad peccatum, quàm famula januam aperiens, lectum sternens, ducens pellicem ad amasium, &c.

13. 9. Quamvis ex justa causa quis possit contrahere matrimonium cum persona in peccato mortali constituta, ut habet *communis*, quia hoc est alterius peccatum ex causa permittere, non potest tamen contrahere cum habente votum castitatis; quia hoc esset acceptare personam Deo antecedenter obligatam, quod videtur injuriosum Deo & intrinsecè malum, nec Parochus potest ejusmodi matrimonio assistere, nisi ex gravissima causa, quia ex officio debet procurare, quantum potest, ut Sacramenta administrentur dignis.

14. 10. Parochus excommunicatus non toleratus, vel publicus percussor Clerici non potest extra extremam necessitatem licitè administrare Sacramenta, à dicam suo loco, ideoque extra talem necessitatem etiam Sacramenta ab eo peti non possunt, quia hoc esset petere aliquid, quod alter sine peccato dare non potest, quod nunquam licet, quia esset petere peccatum: Potes tamen ex justa causa v. g. ut satisfacias communioni annuæ aut lucreris indulgentias, Sacramenta petere à Parocho excommunicato tolerato vel etiam concubinario, si alius ad manum non sit: *Ratio* est, quia ex justa causa petis, quod alter potest & debet tibi dignè conferre; si ergo indignè conferat, sibi imputet.

15. 11. Si conjux voto castitatis obligata debitum petit, teneris ex charitate dissuadere, si tamen non persuadeas, debitum reddere potes, quia uteris jure tuo; melius facis ipse petendo ac præ-
venien-

veniendo, sic enim ipsa jam obligata reddere amplius non peccabit.

12. Caupo recipiens scienter fures, usurarios, meretrices cum probabili periculo, ne alii per eos patiantur damnum vel scandalum, peccat mortaliter, quia eorum peccata fovet; idem est, si quis usurario vel meretrici suam domum sine justa causa elocet, justa autem causa elocandi erit, si in civitate talis elocatio sit permessa, & aliis sine gravi damno elocari non possit.

13. In civitatibus, in quibus Catholici Hæreticis permixti vivunt, potest caupo ex gravi, in urbe merè Catholica ex graviori causa vendere & apponere hospitibus id perentibus carnes aut similes cibos veritos: Quia hoc est tantum remotè cooperari ad alterius peccatum ex justa causa; justa autem causa videtur esse, si timeat hospites notabiliter minui, aut gravia verbera, rixas & contumelias; ex eodem capite excusantur, qui vinum vendunt illis, quos probabiliter putant se inebriaturos, solum autem lucrum, quo carerent, si præcisè illud vinum non venderent, non videtur causa sufficiens. *S. Th. 2. 2. q. 150. a. 1.* Idem est de artifice, qui servos habet acatholicos, quibus si in Quadragesima carnes non subministret, pateretur aliquod murmur: Secus si eum cum gravi damno desererent, eò quòd similes è Catholicis habere non possit. Nunquam tamen licebit ad cibos prohibitos aut largiores haustus cum prudenti timore ebrietatis vel abusùs provocare, quia hoc esset eorum peccata directè intendere, quod est intrinsecè malum.

14. Catholicus inter Hæreticos habitans potest ex timore gravis damni, quale esset, si à

communi mercimonio & lucro cum notabili damno familiae excluderetur, Hæreticis arma, victualia, sarcinas advehere, cuniculos fodere, remigium ducere: Idem ex gravi metu verberum vel mortis licet captivis Christianis apud Turcas, tum quia id est tantum remotè cooperari, tum quia ejusmodi metus est sufficiens causa excusans; quòd si tamen ejusmodi auxilia negando possent Christianos vel Catholicos magno periculo eripere vel victoriam causare, obligarentur ex charitate vitam propriam postponere bono communi Reip: vel Ecclesiæ. *Nav. Mol. Laym. l. 2. t. 2. c. 13. n. 5.*

19. 15. Si hostis injustè occupet patriam, possunt priores officiales sua officia retinere animo impediendi malum majus, & faciliùs restaurandi causam justam, etsi cogerentur injustum tributum exigere vel etiam solvere, nisi hæc cedant in majorem oppressionem legitimi Principis, Ecclesiæ vel Reip. *Ratio est, quia nec legitimus Princeps nec subditi sunt inviti, si enim non fiat per hos, fiet per peiores ab hostibus substitutos. Laym. l. c. Spar. n. 105. La Croix n. 275.* Quod iidem etiam extendunt ad subscriptionem decreti de exigendo iniquo tributo, quod non videtur admittendum, eò quòd subscribere tributo iniquo sit approbare & confirmare grave alterius peccatum, imò est reale mendacium; subscribens enim in facto testatur ejusmodi tributum esse justum, ideo enim exigitur subscriptio: Non tamen tenebitur ad restitutionem; quia, ut dictum est, Princeps & subditi non sunt inviti. *Vid. c. 27. n. 9.*

20. 16. Ex causa justa licet usurario aut injustum bellum gerenti pecunias mutuò dare, eundem

démque in numerando, computando, transportando juvare, quia hæc omnia remotè se habent ad peccatum usurarii, non tamen licet nomine usurarii contractum usurarium inire, quia hic habet speciem rapinæ; sicut ergo nomine alterius non licet aliena rapere, sic nec inire contractum usurarium, nisi excuset extrema necessitas, de qua alibi.

17. Excusantur, qui ex gravi causa, ad lucrandum v. g. panem, juvant ædificare vel restaurare Synagogas Judæorum vel templa Hæreticorum; nam quamvis illa templa serviant ad malum finem, scilicet cultum falsum, tamen ædificatio ad illud se habet remotè.

E X

TRACTATU
DE JURE ET JUSTITIA,
CASUS XXI.

De Natura & divisione juris
ac justitiæ.

Ammon Princeps à Campsore suo sub pensione annua suscipit pecuniam. 6. Solutionem vel differt, vel omnino negat, sub prætectu communis necessitatis, ibid. quam tamen postea in usus privatos vel superfluos impendit, & quia Campsor hic offensus debitam Principi reverentiam negat, seque communibus civium oneribus subtrahit, Princeps in

P 4

pœnam